СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 68. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 24-го березня 1939. No. 68. Jersey City, N. J., Friday, March 24, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРЕЙШОВ РЕОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ЗАКОН

ВАШИНҐТОН. — Реорґанізаційний закон, який одного дня в сенаті перепав одним голосом, другого дня, коли внескодавці щераз поставили його під голосування, перейшов більшістю голосів. На основі цього закону президент дістане право реорґанізувати адміністрацію, зносити одні департаменти і, в разі потреби, заводити інші. Також усувати, або пересувати персонал та робити фінансові ощадности на адміністрації краю. Цей закон справді не перейшов у такій формі, в якій бажала його мати адміністрація, та всетаки він скріпить силу і впливи президента.

ПЕРЕБОРЩИЛИ В ВОЄННИХ ПОДАТКАХ.

ВАШИНҐТОН. — Ухваливши великою більшістю голосів закон про велике оподаткування доходу на випадок війни, сенатори побачили, що вони порядно переборщили. Бо вони забули, що крім федеральних податків є ще стейтові. Колиб додати стейтові, до тих, що ухвалив сенат, то вийшлоб, що від заробленого міліона долярів в часі війни, дана особа, чи компанія мусілаб віддати на федеральні і стейтові податки цілого заробленого міліона, і ще додати до нього поверх 61 тисяч. До сто тисяч зароблених грошей треба булоб додати поверх дві тисячі. Побачивши це, сенатори признали, що з ненависти до війни, вони поспішно ухвалили цей закон, не читаючи його уважно.

СЕНАТОР ЗАПЕВНЯЄ, ЩО АМЕРИКА ДО ВІЙНИ НЕ ПІДЕ.

НЮ ЙОРК. — В прилюдній промові сенатор Ґвілер сказав, що в обох палатах конгресу є велика нехіть до війни. Тому, на випадок війни в Европі, Америка таки не дасться втягнути до війни, не звертаючи уваги на велику пропаґанду деяких держав в Америці, говорив він. Він обіцяв працювати проти війни так довго, як довго сидить у Вашинґтоні.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ХОЧЕ ОБТИНКИ ПЛАТ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія розіслав до всіх вищих міських урядовців і суддів обіжник, в якому просить, щоб вони самі, з власної волі, згодились на обнижку плат, на 5 до 10 відсотків. Він говорив, що коли вони згодяться на це, то він теж обітне свою платню. До цього спонукує теперішній фінансовий стан міста, говорив Ля ґвардія. Цей обіжник був висланий лиш до тих урядовців, яким Ля Ґвардія не має права обтинати плат. Тим, яким заряд міста сам може обтяти платні, обіжника не вислано. На цей обіжник відізвався суддя МекЛаґлен і сказав, що Ля Ґвардія, висилаючи цей обіжник, втяв іще одну демаґогічну штуку, обраховану на враження серед широкого загалу. Бо в той час, коли він віддає міліони на ріжні розривкові парки в місті, він домагається обнижки плат від урядовців.

НІМЦІ БУДУЮТЬ КРАЩІ ЛІТАКИ ВІД АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Директор аеронавтичного дорадчого комітету, д-р Буш, сказав конґресовому комітетові засобів, що німці мають кращі літаки, від Америки. Вони витрачували на це більше грошей й уваги, тому тепер перевищили Америку.

ОТРУЇЛИ 70 ОСІБ, ЩОБ ДІСТАТИ ЇХ ПОЛІСИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Філядельфийський суд засудив на смерть Германа Петрілля, за те, що він, на спілку з іншими злочинцями, труїв людей, щоб опісля дістати від асекураційних компаній гроші за їх обезпеченеві грамоти. Суддя сказав, що в той спосіб отруєно 70 осіб і що поліція є на слідах усіх злочинців, яких незадовго поставлять перед суд.

ЗАСУДИЛИ АДВОКАТА ҐЕНҐСТЕРІВ.

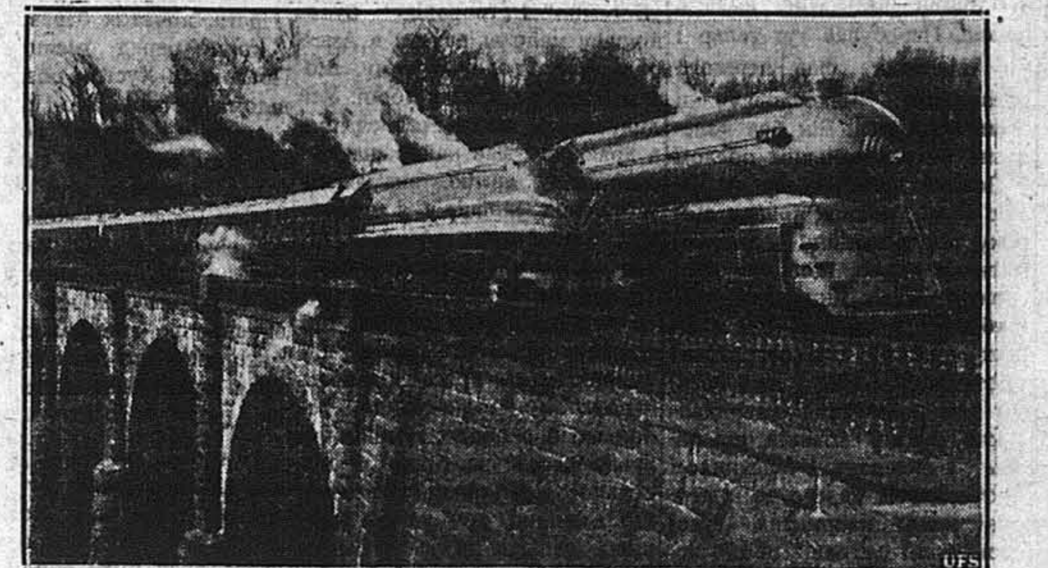
НЮ ЙОРК. — Суд засудив ґенґстерського адвоката Дикси Дейвиса на рік тюрми. Прокуратор Дюї поручав судові ласку тому, що згаданий адвокат, хоч прислужився чимало до розцвіту ґенґстерства в Ню Йорку, то опісля поміг розкрити злочинців і їх покарати. Дейвис, як відомо, був головним свідком проти політичного „боса" Ґайнса.

КОМПАНІЯ ВИКИНУЛА СТО НЕ-ГРОМАДЯН.

ТРЕНТОН.—„Компанія Джан Роблінґ енд Сонс" викинула в одним тижні 100 робітників, які не були американськими громадянами. Президент компанії Ендерзен заявив, що компанія назад візьме їх до роботи, коли вони виберуть перші громадянські папери.

ПЛЯНУЮТЬ ПРОВІРКУ В „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок твердого домагання з боку адміністрації і заряду „Доблю Пі Ей", щоб конґрес ухвалив додатково 150 міліонів долярів на безробіття, конґрес носиться з думкою, щоб провірити цілу діяльність „Доблю Пі Ей" і переконатись, чи справді ця інституція так пекуче потребує грошей.

АНҐЛІЙЦІ ХВАЛЯТЬСЯ ЛЬОКОМОТИВАМИ.

„Коронейшен Скот" (наліво) найскорший поїзд Анґлії, відбуде туру по Злучених Державах і Канаді, а потім буде виставлений на нюйорській Світовій Виставі.

ПОХОВАЛИ КОРОЛЯ ЦИГАНІВ.

Дня 2. березня ц. р. торонтонська кольонія циганів поховала Зеліхтра Демітра, „короля" циганів усієї Канади. На похорон зїхались цигани з цілої провінції, а зі Злучених Держав прибув Фринк Мичел, що носить титул короля американських циганів. Померлий начальник циганів мешкав в Торонті 30 літ, і звідсіля він правив своїм народом, будучи водночас абсолютним монархом, законодавцем і суддею.

Після похоронних церемоній в римо-католицькій катедрі св. Михаїла, як подає преса, „король з Америки", Мичел, відправив на цвинтарі старинні циганські церемонії, зі співами, плачем, питтям вина, помазанням вином у знак хреста домовини, а відтак поодинче цілування чола покійника. Демітра похоронено біля гробу його жінки. Гріб засипано грішми, вимішані землею, які кожний кидав. Тепер цигани осталися без короля. По девятьох днях виберуть тимчасового „короля". Впродовж рокуноситимуть жалобу й не сміють танцювати.

Торонтонські цигани походять переважно з Македонії, Болгарії й Румунії та займаються — жінки вороженням, а чоловіки нічого не роблять — добре вбираються, курять циґари й їздять великими автами.

СИЛА МЕТЕЛИКІВ.

Більшість і нас уважає метеликів а ніжні тваринки, що літають тільки на дуже обмеженому просторі. Метеликів є яких 300 родів; більшість із них живе всього кілька місяців, але вони можуть перелітати сотні миль. Найкращі американські метелики еміґрують восени на південь величезними громадами, навіть понад море за вітром і долітають до Анґлії. Т. зв. „терієліляс", що кілька разів наїхали на острови Бермуди пролетіли з півночі 600 миль. Є такий рід „мальована пані", що хмарою летить здовж північного американського побережжя, перелітає Середземне море і прилітає понад Европою в червні до Анґлії. Деякі з них заблукавшись залітають аж до Ісляндії. Ті метелики летять 60 миль на годину. Вчені, що досліджували великі перелети метеликів ствердили, що в 1924 р. в одному із них брало участь 3 тисячі міліонів.

ЗНАЙШЛИ АНТИДОТУ НА СИЛІКОЗУ.

На силікозу, що загрожує груди кожному майнерові знайшли в Торонті антидот завдяки довгим розслідам учених з інституту Бантінґа при місцевому університеті. Цим антидотом є пил із другого металю — алюміну. Як відомо, хвороба сілікози починається з того, що майнер вдихає пил із руди у свої легені, з чого твориться відтак затроїння і сухоти. Ту хворобу будуть лікувати тим, що воздух наповнять пилом алюміну, який хорий буде вдихати, цей пил невтралізує наслідки пилу з руди. Учені витратили 25 літ, заки знайшли спосіб поборювання сілікози, що є пострахом кожного майнера. На лікування слабуючих на цю хворобу провінція досіль видавала по 11,000 долярів від одного пацієнта. Частинно провінція стягала кошти від копалень.

СКОНФІСКУВАЛИ КНИЖКУ ПРО КН. КОНСТАНТИНА ОСТРОЗЬКОГО.

В Луцьку перед двома роками повстало видавниче т-во ім. князя Константина Острозького, що поставило собі метою періодично видавати книжечки для широких мас популярного змісту. Як перший випуск видано книжку С. К. „Князь Константин Константинович Острозький на службі українському народові та православній церкві". Видруковано її в Рівному, де рівенське старосто сконфіскувало її. Головою згаданого т-ва є інж. С. Тимошенко, одним з основоположників — знаний И. Волошиновський.

ПОЛІТИКАНСТВО ПРИЧИНОЮ УМОВОЇ НЕСТРАВНОСТИ.

Коли прислухуєшся, про що тепер люди по містах, а навіть до певної міри і на фармах, найбільше розмовляють, то почуєш найбільше мови про справи світової політики. Та отаке базікання — то звичайно переливання з порожнього в пусте, бо нема в нім звязку з дійсним переживанням людей. Коли чоловік бодай про свої власні пригоди та переживання говорить, то є в тім таке щось рідне та близьке, що кидає нове освітлення на цю або ту ділянку життя. Чогось людина з того научиться. Та хто тільки політиканствує — той тільки спричиняє собі розумову нестравність.

АНТИСЕМІТИЗМ У ЛЬВОВІ.

Львів. — Польські студенти вигнали студентів жидів з викладових саль львівського університету.

ПЯТЕРНЯТА ПОМОГЛИ НАУЦІ.

Д-р В. Бляц з Торонта, учений у справах дитячого виховання, заявив, що пятернятка Діон знаходяться в розцвіті здоровля і умового поступу. Це вказує, що оточення у вихованні дітей є важніше від дідичности. Пятернятка, каже Бляц, є фізично й умово більше розвинені ніж нормальні діти в їх віці. Це завдячують, оточенню, в якому вони виховуються. Пятернятка мають ідеальну домівку, опіку лікарів-специялістів, норсок, няньок і найкращих учительок. Родичі впливу на їх виховання не мають жадного, бо доходять до них тільки як рідкі відвідувачі.

РОЗВЯЗАЛИ Т-во „СОКІЛ" У ЛАГОДОВІ.

Повітове старовство в Перемишлянах розвязало перед кількома днями руханковоспортове товариство „Сокіл" у Лагодові пов. Перемишляни. Як мотиви свого рішення старостство подало те, що буцімто члени „Сокола" в Лагодові брали участь у сипанні стрілецької могили на горі за селом, виконували вправи на військовий лад і що співали підчас вправ нелеґальні пісні. Годиться при тім підкреслити, що у справі сипання могили поліція перевела слідство, нікого не арештувала й винуватців не викрила. „Військові вправи" були звичайним впорядом, що його провадять всі спортові і руханкові орґанізації і ясно, що впоряд переводить теж і вівсько.

ЯЗВА ВОВКІВ НА ПІВНОЧІ.

Льокальні органи влади в північній Фінляндії рішили спільно з відповідними льокальними чинниками норвежської і шведської влади зорґанізувати спільну акцію для боротьби з язвою вовків, які дошкульно даються у знаки мешканцям північних околиць усіх трьох держав. За минулих 20 літ ніхто не бачив у тих околицях таких мас вовків, які винищили сотні ренів та багато інших домашніх звірят. Минулої зими трапилося було теж кільканадцять випадків, що вовки загризли на смерть людей. Спільна акція проти вовків коштуватиме 50 тисяч шведських корон.

ЛИТВА ВІДДАЛА НІМЕЧЧИНІ МЕМЕЛЬ

МЕМЕЛЬ. — Дотеперішня і одинока морська литовська пристань, місто Мемель, є вже в руках Гітлера, що прибув сюди на велику маніфестацію, яку влаштовують з цеї нагоди. Литва згодилась відступити Німеччині цю пристань „добровільно", себто без проливу крови, застерігши собі деякі економічні вигоди.

ЗРЕКЛАСЯ ПІД ПРИМУСОМ.

КОВНО. — В Литві проголошено воєнний стан. Уряд побоюється, що вибухнуть в краю розрухи у звязку з втратою Мемеля. Кажуть, що Гітлер предложив Литві ультимативне домагання щодо цеї пристані, яка до 1918 року належала до Німеччини. В разі литовського опору треба було надіятись, що Німеччина забере цілу Литву, або, як кружляли поголоски, збомбардує місто Ковно, столицю краю. Крім того Литва вже віддавна була готова до цього, що треба буде зречися цеї пристані, що має німецьку більшість населення і завжди ставилась до Литви неприхильно.

ЧЕРГА НА ДАНЦІҐ.

ДАНЦІҐ. — Місто Данціґ, якого управа є в націстичних руках, витало поворот Мемеля до Німеччини оваційно. Але не було ніяких протипольських виступів. Видно, що це було заборонене. Очевидно, що ніхто не сумнівається у те, що леда день, а з Данціґом станеться те саме, що сталося тепер з Мемелем. Тільки, як запевняє Берлін, це буде переведене „дипломатичною дорогою", без проливу крови.

НЕ БУДЕ СПРОТИВУ.

ПАРИЖ. — Є певне, що ні Франція, ні Анґлія, не стануть в обороні Мемеля і Данціґу. Гітлер може їх забрати, коли захоче.

ЦІКАВИЙ ЗАПИТ.

ЛОНДОН. — У палаті послів питали міністра внутрішніх справ, чи йому відомо, що Литва просила Советів, щоб їй допомогли у спротиві проти Німеччини. Міністер відповів: Не знаю.

ВЗАЇМНО СОБІ НЕ ДОВІРЯЮТЬ.

ЛОНДОН. — Анґлія і Франція хочуть втягнути Совети і Польщу до спілки, яка має стримати похід Гітлера. Польща заявила, що не піде на ніякі змови. Та в Анґлії це толкують собі в такий спосіб, що Польща не піде отверто проти Німеччини, але до цього дасться її намовити тайними укладами. Зате біда з Советами. Анґлія хоче, щоб вони, що є тепер найбільш загрожені, вели перед в акції проти Гітлера. А Совети бояться, щоб не загнались і доражують Анґлії й Франції, щоб вони стояли на переді. Виходить, що наразі тяжко зліпити такий протигітлерівський бльок, що був би рішений на війну з Німеччиною.

ПОЛЬЩА ПЕРЕЛЯКАНА.

ВАРШАВА. — Хоч уряд заспокоює людність заявами про велику силу Польщі й готовість оборонити її незалежність, велика частина польської преси є затривожена. Вона отверто вказує на те, що Польща є окружена Німеччиною, що їй загрожує відтяття від Балтійського моря, втрата Данціґу, коритара і т. п. Вона підкреслює, що польський уряд представляє населенню останні міжнародні події в фальшивому світлі й не подає правди про те, що грозить Польщі. Судьба Мемеля повиннаб, пишуть ті газети, чогось Польщу навчити.

НЕ ПОМОГЛИ ВІДЗНАКИ І ТРУПИ.

БУДАПЕШТ. — В часі, коли в мадярськім парляменті ішли наради в справі протижидівських законів, ввійшли на ґалерію офіцири мадярської армії, що є жидами, прикрасивши свої мундури військовими відзначеннями. У тому самому часі, як подали газети, ховали в Ужгороді двох жидів-вояків, що боролися за загарбання Карпатської України і її прилучення до Мадярщини. Все це не помогло, бо протижидівські проекти таки стали законом.

РУМУНІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО ОБОРОНИ.

БУКАРЕШТ. — Заряджено частинну мобілізацію. Та американська кореспондентка завважує, що всюди видно тепер тільки військові мундури. Покликано до військової служби не тільки молодих, але й старих громадян. Це вказує, що край знаходиться в поважній небезпеці, бо мобілізація пожирає величезні суми гроша, якого Румунія не має.

Будуть її розбирати.

Вперто далі кружляють поголоски, що станеться незабаром якісь „непередбачені інциденти", що будуть притокою до того, що Мадярщина піде проти Румунії, а можливо, що й разом з німецьким військом, яке вже стоїть на границі між Словаччиною і Карпатською Україною. Уряд запевняє, що краєві нічого не грозить. Мадярщина твердить, що вона не думає воювати з Румунією. А з Німеччиною заключено щойно торговельний договір. Та проте ніхто до того всього не прикладає ваги. Всі думають про війну.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале...ять посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДВІ НЕВТРАЛЬНОСТИ

Великі переломові події в Европі заставляють і Америку перевести переломову ревізію своєї міждержавної політики. Одним з найважніших кроків у тому напрямку буде новий закон про невтральність, котрого проєкт появився в конґресі.

Старий, себто обовязуючий закон про невтральність дозволяє чужим державам купувати в Америці воєнні матеріяли як залізо, мідь, нафту, бавовну, як довго нема війни, при чому президентові прислугує право домагатися заплати готівкою, якщо товари мають бути перевожені неамериканськими кораблями. На випадок війни чужі держави не можуть купувати в Америці зброї й амуниції навіть за готівку.

Проти цього закону підношено закид, що супроти загального звичаю аґресивних держав не виповідати війни проти нападених держав, аґресивні держави використали цей закон для запашення себе не лише воєнними матеріялами, але й зброєю й амуніцією. Тому сенатор Питмен пропонує тепер новий закон, на основі котрого кожна чужа держава буде мати право не лише в час миру, але й в час війни купувати за готівку й воєнні матеріяли й амуніцію й зброю.

Це виглядає назовні як на заведення справжньої невтральности з боку Америки, одначе цей закон, подібно як старий, треба брати при світлі фактичних обставин. Фактичні обставини такі, що Злучені Держави лежать на осібнім континенті, відділенім широким океаном від Европи, а на цьому океані панують фльоти Франції й Анґлії, що нині в державній констеляції становлять одну сторону, противну ґрупі держав, котрими керує Німеччина. Супроти цього фактичного стану проєкт сенатора Питмена, на випадок війни мав би таке значіння, що в Америці Анґлія й Франція могли би купувати воєнні матеріяли й амуніцію, а їх противники, Німеччина й її союзники, не могли би.

Отже проєкт нового закону про невтральність не заведе справжньої невтральности, як не заводив її старий. Новий закон лише краще підчеркує, що на випадок війни між Німеччиною й її союзниками, з одного боку, та Анґлією й Францією з другого боку, Злучені Держави Америки думають дати допомогу Анґлії й Франції. Звісно, Злучені Держави мають право станути по одній або по другій стороні, відповідно до того, де вони добачують свій інтерес, одначе засади демократії, котрі Злучені Держави так голосно проголошують, вимагають, щоби справжня суть нової політики не була закривана хочби назвою невтральности, але розкрита перед народом зовсім явно й славно.

Говорім за себе!

Останні події в Европі викликали великий відрух в цілій Америці. Піднялося велике обуреня проти Німеччини. а зокрема проти її канцлера Гітлера, за те, що вже нема на карті Европи — Чехо-Словаччини, та що такі чеські країни як „Богемія" і „Моравія" опинились під „протекторатом" Німеччини.

В Америці перебуває творець давної Чехословаччини і її бувший президент Едвард Бенеш. Перебуває тут тепер і Ян Масарик, син першого президента Чехословаччини Томи Масарика. Він був донедавна чехословацьким послом у Лондоні. І ось тепер як Бенеш так і Масарик повели широку протестаційну і дипльоматичну акцію, щоб рятувати свою державу. Як відомо, вже відбулися в Шікаґо, а і в інших містах, чехословацькі протестаційні віча і вже знаємо про домаґання американських чехів і словаків, що разом з Бенешем і Масариком протестують. Те, що по їх стороні нема наприклад цілої словацької іміґрації, це річ неважна. Зокрема для нас, бо нам іде про що інше. Ми надіялись, що підніметься ось такий протестаційний голос з боку Бенеша, Масарика і їм подібних. Це зовсім природне й зрозуміле явище. Та ми хотіли знати, чи ті, що підніматимуть голоси протесту, згадають яким способом і за нашу долю. З нашого боку, коли вони з нагоди річного засідання У. Н. Союзу в Шікаґо, зверталися до нас за інформаціями, що ми думаємо робити, зясовано їм виразно наше становище. Миж, себто американські українці, заявили виразно ще в своїм протесті, внесенім у Відні, в дні 2. листопаду 1938 року при вирішенні долі Закарпаття, що ми не визнаємо ніяких і нічиїх рішень щодо нашої землі, коли ми не є сторонами при того роду міжнародніх рішеннях і не даємо самі на них згоди. Очевидно, що тепер, коли Мадярщина напала на Карпатську Україну і вирішує її долю насильством, силою зброї, то наше становище не може бути іншим як голосним протестом проти нового злочину в Европі. Та для нас було цікавим те, що як в Шікаґо, де говорив Ян Масарик, так і в усіх заявах і протестах д-ра Бенеша, нема нігде навіть найменшої згадки про Карпатську Україну і її загарбання Мадярщиною. Щобільше: ми бачимо, що як в американській пресі, так і в тих проектованих маніфестаціях проти Гітлера (як от в Ню Йорку) широко говориться про кривду „Богемії" і „Моравії", а нігде ні словом нема навіть якоїсь малесенької згадки про ту кривду, якої дізнала Карпатська Україна, що її загарбала Мадярщина за явною чи тихою згодою Гітлера.

Очевидно, що як в одному так і в другому чи третьому випадку можнаб думати, що сталася якась помилка, що був недогляд, чи щось подібне. Та так не є. Саме за „Богемію" і „Моравію" було відразу мало співчуття в Америці, а це головно тому, що там ніхто не підняв зброї. Усі дивувались, як це сталося, що в краю, що мав найкраще виеквіповану армію, знаменито узброєних жовнірів і знаменито вишколених офіцирів, ніхто не взявся ставити опору. Та тим не хочемо критикувати чехів. Це їхня справа. Ми тільки хочемо зазначити, що американська преса кількома наворотами підкреслила геройські й свободолюбні почування населення бідної й маленької Карпатської України, що одинока, хоч усіми залишена, взялася сама до безнадійної оборони своєї свободи. Чим жеж пояснити, що та міжнародня мішанина, що її тепер зліплюють для протесту проти Гітлера за „Богемію", „Моравію" і „Словаччину", ні одним словом не згадує за Карпатську Україну і її наїзника — Мадярщину.

Ось це є ті справи, на які нам треба уважати. **Ми не можемо потурати фальшові, навіть якби цей фальш був — демократичним.** Як ми виступаємо проти комуністичного, націстичного чи фашиствіського фальшу, так ми мусимо виступати в такій самій мірі гостро й проти того фальшу, що криється під „демократичним плащиком". Ми не віримо в таку демократію, яка виразно не бере в оборону українського поневоленого народу, **яка виразно не клеймить наїздників України: Совєтів, Польщі, Румунії й Мадярщини.** Для нас ярмо є ярмом. Саме ті, що прикривають свої злочини „демократією" є найбільшими шкідниками справжньої демократії, є її руїнниками і спричинюють те, що народи, зневірені в демократію, шукають виходу деінде.

У тім краю, що є демократичним, ми зробимо велику прислугу демократичній ідеї й українській справі, коли не дамо себе звести з нашого українського шляху, коли виставлятимемо всюди також і демократичну облуду, себто те, що **також і демократії світу збувають мовчанкою терпіння українського народу,** що й вони не натискають на наїзників українських земель, щоб дали українському поневоленому народові хоч сякі такі полекші. У нашому розумінні це є фарисейство піднімати голос за „Богемію" і „Моравію", а не сказати заразом словав оборони для Карпатської України, якої сини гинуть за ідеали своєї й загально-людської свободи.

Не даваймо себе зводити нікому з нашої правильної дороги. Не вірмо нікому, а тільки собі самим, бо нас в Европі кожний ошукує і кожний користає з нашого безсилля. І тут в Америці мусимо самі за себе постояти, самі себе обороняти, і самі добиватись права для України.

ПРАГА - ХУСТ

(Від власного кореспондента „Свободи").

Прага, початок березня 1939.

Коли перед місяцем між Прагою та Хустом розігралась відома „історія з Прхалою", втаємничені люди говорили, що цим справа не скінчиться й що на черзі стоїть міністер Юліян Ревай, на якого начебто „нарікає місцева людність". Яка це „місцева людність" і на що вона „нарікає", про це виразно не говорилось, зате було ясно, що празькі урядові кола дуже невдоволені Реваєм і радо його здихалисяб.

Невдовзі по тім видав найвищий виборчий суд зарядження, що всі посли до празького парляменту, які свого часу були обрані з рамени по осіннім перевороті розвязаних політичних партій, є позбавлені своїх мандатів. Це зарядження торкалось пятьох послів до парляменту й трьох сенаторів. Були між ними зрадники - мадярони Бродій, Фенцик, Коссей, москвофіл сенатор Бачинський, але також — міністер Ревай. Річ у тім, що Ревай свого часу був обраний з рамени соціяльно - демократичної партії, яка постановою карпатоукраїнського уряду була проголошена розвязаною, тому і його посольський мандат і був уневажнений.

Хто **трохи** визнавався в тутешніх справах, той **відразу зрозумів,** що ціле це зарядження було скероване особисто проти міністра Ревая. Фенцик був у Мадярщині й нікому не міг шкодити, Бродій сидів у вязниці, решта були політичні трупи, навіть Бачинський вже не міг Празі ні помогти, ні пошкодити. Удар був скерований проти Ревая. Бо той закон, що уневажнює мандати послів розвязаних партій, має ще один гачок. У тім законі тоб то сказано, що посли, які цею дорогою втратили свої мандати, не можуть **протягом трьох років** бути обрані до якогонебудь сойму. Виходило, що Ревай вже не може брати участи в карпатоукраїнських виборах, не може дістатись до карпатоукраїнського сойму й не може далі бути карпатоукраїнським міністром. Принаймні протягом найближчих трьох років.

Не зважаючи на цю **„хитру механіку",** Ревай участь у виборах брав, до карпатоукраїнського сойму обраний зістав і напевно залишивсяб карпатоукраїнським міністром так довго, як того хотілаб суверенна воля карпатоукраїнського народу, бо настала прикра розбіжність між законом і дійсністю. Закон казав, що Ревай міністром вже не є, а в дійсності Ревай і послом і міністром був. Прага стояла на додержанні закону, а влада Карпатської України вимагала, щоб закон був змінений, або відповідно „пояснений". Виграла влада Карпатської України. Закон відкликаний не був, але особисто щодо міністра Ревая урядово проголошено, що закон на нього не поширюється.

Та це була наразі остання перемога Хусту над Прагою. Дня 6. березня президент Чехо-Словаччини д-р Гаха позбавив Ревая міністерського уряду й призначив на його місце Степана Клочурака. Заки цей допис дійде до Америки, конфлікт між Прагою та Хустом цілком певно загостриться ще більше, бо кінець - кінцем Хуст має суверенні права, й колиб тимчасом зібрався карпатоукраїнський сойм, то він міг би знову іменувати Ревая міністром. Та тепер тяжко передбачити, як справа піде далі й який перебіг цей конфлікт візьме, зате можна й треба заглянути глибше **в корінь цього конфлікту.** Бо тут головну ролю відограє не особа Ревая, а загальна й **засаднича поведінка Праги супроти Хусту.**

Від самого початку Ревай був для Праги занадто радикальний. Він заступав безкомпромісово **український напрям** у місцевій закарпатській політиці, а також вів загальноукраїнську лінію в політиці ширшій. Це означало в практиці: **повну українізацію місцевого життя й орієнтацію на Соборну Україну** в ближчій чи дальшій будучности. З українського погляду в цім нема нічого революційного, бо на цілім світі тепер мабуть нема ні одного свідомого українця, який представляв би собі інакше рішення українського питання. Але для Праги це була революція. Українізація місцевого життя — це означалоб в практиці, що десяткам тисяч чеських урядовців треба забиратись з Карпатської України, це означалоб територіяльне військо, територіяльну жандармерію, поліцію, фінансову сторожу для Карпатської країни. А орієнтація на Соборну Україну орначалоб ще можливо не так добрі відносини між Чехо-Словаччиною і Советською Росією, Польщею та Румунією.

В усіх цих точках Прага не хоче уступити. Вона використовує скрутне фінансове положення Карпатської України й покликується на засаду: хто платить, той замовляє. Без фінансової допомоги чехів Карпатська Україна наразі не може обійтись. Прага ніби докладала до Закарпаття, а за це тримала там досі десятки тисяч своїх людей і живила їх коштом місцевої людности. І хоче, щоб так було далі. Вона не бере під увагу того, що це вона винна тому, що Карпатська Україна не розвинулась по господарськи. Вона знає тільки своє. І каже. коли маємо вам латати державний кошторис, коли маємо вам помагати в покритті вашого державного дефіциту — то відступіться від гасла „Карпатська Україна для карпатських українців", не заміняйте наших людей своїми, а будьте тихі й смирні, сидіть і не рипайтесь. А що фінансове становище Карпатської України справді розпучливе, то Прага навіть не вичікувала від уряду Карпатської України остаточної відповіди, а зсадила Ревая й передала „свому", ґенералові Прхалі, найважніші міністерства: внутрішніх справ, комунікації та фінансів. Урядові Карпатської України полишено тільки другорядні міністерства: шкільництва й судівництва (о. Волошин), торгу, хліборобства, праці та соціяльної опіки (Ст. Клочурак).

Тепер до другої точки. Орієнтація на Соборну Україну й будування українського Піємонту на Карпатській Україні не може подобатись Советам, Польщі та Румунії, з якими Прага хотілаб жити в приятельських відносинах. Це ясне. Та не знати, чи Прага ще має які аспірації на полі міжнародньої політики. Наразі булоб їй дуже тяжко вести якусь свою політику. Але торговельні зносини вона безумовно хоче з сусідніми державами підтримувати. Тому хотілаб сидіти тихо й смирно, щоб нікому з сусідів не подати притоки до нарікання на неї. Допускати при таких умовах розбудову українського Піємонту в межах її державности для неї невигідним — з її точки погляду, себто з її інтересу. Тепер питання: А чи має Німеччина інтерес як на українізації Карпатської України, так і на розбудові українського Піємонту в Карпатах? І чому вона властиво не підтримає Хусту проти Праги й не перешкодить Празі порядкувати в Хусті як їй подобається? Це вже зовсім інше питання, над яким нам треба добре застановитись, але відповісти на нього ще не прийшов час. Одне можна певно сказати: коли хочемо, щоб у політичній грі між Хустом і Прагою Хуст не все програвав, то мусимо тепер напружити всі наші зусилля, щоб фінансово підтримати Хуст в його тяжкій боротьбі, щоб він міг бути дійсно самостійним. Що робимо для Карпатської України, то робимо для себе, бо коли виграємо тут власними силами — то виграємо Велику Україну.

М. Сивошапка.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(36)

Цар відправив Бомелія, а на другий день знов його прикликав.

— А много, много знати, — сказав Бомелій. — Твій перший тайний ворог — протопіп Сильвестер; ти його, государю, далеко... він недобра чоловік, він не любить твій цариця, він називає її Єзавель. Ох, государю! Як так можна! Весь Москва знає про це. Цей протопіп має бісовська сила, він чародій... він тебе, великого государя, опутав. Це сказав мені книг, і бояри твій разом з ним коять лихо. Вони хотять тебе вести на кримський хан. Ні, государю, не ходи. Я на звізда дивився; велике нещастя буде, твій цариця буде умирати без тебе, як ти в похід підеш, і твої царські діти пропадуть. Много між ними таких, що хотять царствувати. А є дин... о, цей дуже небезпечний!

— Хто такий? — поспитав нетерпеливо цар.

— Я не можу тобі його назвати — сказав Бомелій. — Я ще сам не знаю, що він, а тільки виджу, що є такий твій найнебезпечніший ворог!

Помішалося цареві в голові від тих слів. Не рішаючись зразу на нічо, цар сказав:

— Памятай, німче, не говори про це нікому, нікомісенько.

— Ні, ні, государю; я зовсіди буду тобі віщувати, скоро тільки що задумаєш зробити, сейчас клич мене, вели поглянути в книг і на звізди; я все тобі сказати; може бути такий планет прийде, що буде можна воювати на кримська хан, тоді най Бог тебе благословить! А тепер хорони тебе Боже, твій цариця не буде на світі.

Зараз потім отець Левкий отверто напирав на царя і явно зачав говорити перед царем, що Сильвестер чародій, зачарував царя і коїть йому лихо. Прибув ще монах, Михайло Сикун, і доніс, що Сильвестер називав царицю Анастасією Єзавелію. З своєї сторони нові любимці, з котрими цар їздив в підмосковські села забавлялися, зачали вмовляти в нього, що Сильвестер чародій; говорили, що він насміявся з царя, чваниться, що тримає царя в руках, і що захоче, то з нього зробить.

Підбехтаний з ріжних сторін, а найбільше наполоханий віщованнями Бомелія о смерти, котра мала постигнути Анастасію від тайних ворогів, коли він піде в похід, цар рішився вкінці перемогти себе.

Бояри збирались в похід і напирали на царя. Виїзд його був назначений; до виїзду лишалось три дні.

Цар Іван Василевич скликав бояр і радних людей в свою престольну палату. Очи його блестіли якимсь лихорадочним вогнем, хід його був нервовий. Він сів на своє місце і сказав:

— Бояри і радні люди, проголошую вам царську волю! Нам не бажається йти в похід на кримського хана; прикличте ханського посла, котрого ми задержуємо, і заявіть йому, що він свобідний; скажіть, що ми хочемо заключити з кримським ханом вічний мир і жити з ним в дружбі, а опісля вишлемо в Бакчисарай нашого посла задля договору. Сейчас вислати гонців до Вишневецького на Дон і до Данила Адашева на Дніпро з указом, щоби вони верталися і ніякої зачіпки з кримськими людьми не робили; всім воякам, що зібралися над Тулою, заявити нашу царську волю, щоби розійшлися по домах аж до дальшого нашого царського приказу.

Князь Курбський хотів промовити, але ледви сказав: великий государю!... а вже цар перебив йому:

— Бояри і радні люди! Говоріть тоді, коли вас питаємо і жадаємо вашої ради; ниніж ми, государ самодержавний, вашої ради не питаємо і вам не ялося про нічо говорити.

І з гнівом скоро вийшов з престольної світлиці.

Почув про це Сильвестер, довідався, що близько царя Бомелій, що його вороги намовили того чужинця наполохати царя астрольоґічними віщованнями; дізнався, що Сикун зробив на нього донос, а Левкий отверто говорить цареві, що він чародій; зрозумів Сильвестер, що його панування скінчилося і рішився розпращатися з царем на завсіди. Він післав до царя просьбу, щоби його допущено, але дістав відповідь, що цар не хоче і бачити його.

Тоді Сильвестер удався до митрополита Макарія і сказав:

— Преосвящений отче Макарій! Подобалось богові покликати до себе мою жінку, і длятого, яко повдовівшим попам не годиться священодійствувати, я забажав усунутися від світа. Благослови приняти монаший чин.

Макарій знав Сильвестра віддавна, ще з Новгороду, бо він сам, ставши митрополитом з новгородського архіепископа, прикликав його до Москви. Вивижчення Сильвестра не дуже подобалось Макарію: ади — говорив він до свого окруження — яка цяця! Як підібрався до царя! Піп, а має більше сили від нас, митрополита і цілого освященого собору, що скаже,так цар і зробить.

Не любив Макарій Сильвестра, але тільки хмурився і негодував, а лиха ніякого не робив; Макарій був самолюбний, але не злобний; — Сильвестер з своєї сторони відносився завсіди до Макарія з великим поважанням, хоч бувало, що говорив цареві противне того, як хотів Макарій. Макарію було дуже любо почути, що Сильвестер вкінці забирається. Макарій поблагословив його, попращався по дружньому, а Сильвестер, полишивши сина, відправився в один з білозерських монастирів.

Коли Данило Адашев, після царського приказу вернувся у Москву, Сильвестра вже там не було. Бояри похнюпили голови, не сміли ні чичиркнути про кримську війну, а деякі з них, що ще недавно доказували її конечність, вихвалювали мудрість царя, котрий ліпше як всі розуміє, що треба робити.

(Далі буде).

• З ДНЯ •

ГЕРОЙСЬКИЙ ОПІР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Приятелі і вороги українського народу мусили добре застановитись над тим, що ділялось впродовж останніх днів на Карпатській Україні. Геройський опір кількох тисяч „вояків - аматорів", як називали наших січовиків деякі американські журналісти, проти добре узброєної мадярської армії, якої тепер там понад двісті тисяч, мусів поважно застановити усіх тих, що снують пляни у відношенні до східньої Европи. Здивуються німці, що без бою капітулювали перед ними чехи, словаки, а не скапітулювала маленька Карпатська Україна, відкинувши їхню пораду піддаватися мадярам. Здивуються також англійці, французи й інші народи, що зацікавлені в тому, щоб на сході Европи створити тепер якусь силу, що змоглаб стримати німецький наступ і розріст.

ПОПЕРЕДНІ НІМЕЦЬКІ ЗАБОРОЛА.

Росія від кількадесяти літ відгравала ролю заборола німецького розросту на Сході. В тій ролі вона виступала в часі останньої світової війни і соромно провалилась. По ній на якийсь час Польща підхопила цю ролю і в тій ролі вона підписувала побідоносний версайський договір.

Але повоєнна Польща не зуміла створити тої великої сили, якої потрібно, щоб спинити наступ Німеччини. З одного боку внутрішний розклад Польщі, з другого боку зріст німецької сили під проводом Гітлера, змусили західні держави втягати у гру знов Росію. Приняли її до Ліги Націй з тим переконанням, що разом з Польщею вона буде достаточним заборолом, щоб зо свого боку не допустити до розросту німецької імперії та її панування над світом.

ТЕПЕР І ЦЬОГО МАЛО.

А тепер західні держави бачать, що і Росія і Польща, як також цілий ряд менших буферних держав, замало, щоб здержати наступ німців. Бо Польща далі несконсолідована внутрі і має великий відсоток таких громадян, що самі хочуть її розвалу. Подібне з Советами, які не лиш жорстокою рукою мусять здавлювати незадоволення своїх народів, але й масово розстрілюють своїх партайманів. Совети і Польща не лиш, що не створили політичного змісту на сході Европи, але витворили ще більшу політичну порожнечу, даючи тим заохоту до німецької експанзії.

ХТО ВИПОВНИТЬ СХІД?

А тепер перед світом на цілий зріст виринуло питання, хто виповнить цей політичний зміст на сході Европи, щоби не заляли його німці? Польща — ні, Совети — ні. Обі ці держави це „хворі люди", які можуть виздоровіти лиш тоді, коли викинуть з себе те, чого не можуть стравити.

Хтож тоді? — Український нарід. А геройство карпатських січовиків може бути цього добрим задатком. Це не перехвалки, тільки факти, доказані кровю.

Український нарід є чисельний. Він начислює сорок пять міліонів. А з домішками інших народів, які розсипані по українських територіях, він начислятиме пятьдесять кілька міліонів. Це величезна сила.

ЦЕ ТРЕБА ВИКОРИСТАТИ.

Німці у своїй експанзії мають виключно свій власний інтерес. До цього вони використовують певні місцеві настрої й, коли їм це вигідно, поможуть деколи даному народові. Колиж невигідно, то кинуть його, або й самі його поневолять. Але точнісенько так само поступають всі інші народи. Навіть нерозумно надіятись від інших народів чогось іншого. Ми добре памятаємо, як поступали з нами західні „демократії", коли ми боролись за нашу самостійність.

І в Еспанії західні „демократії" піддержували валенсійський уряд так довго, як довго це їм було вигідно. Опісля кинули його, а признали ген. Франка.

НАША ПОЛІТИКА.

Так як німці, англійці, французи й інші думають про себе і то виключно про себе, так само нам треба думати про себе. Коли нам вигідно, що німці йдуть проти Советів і Польщі, то не лякаймось того, а старайімося повести справи так, щоб той похід приніс для нашого визволення користь. З хвилею, коли воно перестане бути для нас вигідним, то зробім так, як зробили західні „демократії" з валенсійським урядом.

Так виглядає, що вже й тепер не зашкодилоб деяким покликаним до того людям, на певних місцях, представити західним „демократіям", що не Польща, не Совети, тільки геройська українська нація може бути ефектовним заборолом проти східньої німецької експанзії. Інші українські представники, на іншому місці, коли можуть, хай прямують до того, щоб викликати на сході Европи конфлікт.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На поміч Карпатській Україні.

Герої Карпатської України плюнули в облича всім ворогам краінської нації. І відізвались українські Карпати, загреміли гармати.

О Боже! Ще вчора світило сонце волі в Карпатській Україні. А нині зайшло за хмари. І смутком оповита ціла українська нація. Але жива духом і надією. У тій хвилі всі наші угруповання, які зводять зі собою тертя в політичнім напрямку, а мають в душі й серці шляхотне почуття до своєї нації, єднаються і стають проти ворогів одним фронтом. Радів кожний ідеаліст, збудились й невірні Томи, що клаптик української землі дістав волю. І так мусить статися, бо ллеться кров геройських наших борців, що пішли слідами „Крутів", „Базару", Данилишиних, Біласів, Коновальців і інших.

Будьмо горді, що українська мати вміє виховати в кожнім закутку нашої землі українських героїв. Нагадується нам та бідна вдова, Е. Плахтина, що в хвилі, коли ляхи дозволили їй востаннє побачитися зі своїм сином, якого мали вішати, вона звернулась до сина з такими словами: „Сину! Коли будуть тобі закладати петлю на шию, кликни: Хай живе Українська Держава! Кликни, щоб тебе почув ввесь український нарід і цілий світ".

В грізній хвилі не падаймо на дусі, скріпляймо свої сили й держімся кличу: Власними силами!

Ще багато впаде жертв за волю України, але не даваймо своїх жертв за ворожі інтереси.

Із цеї великої трагедії в Карпатській Україні, наша сиракюзька громада витягає такий висновок, що кидається до праці на ратунок тих, що потерпіли в Карпатській Україні в боротьбі за визволення України. Для цеї цілі влаштовується Святочний Обід, в неділю вечором, 26. березня ц. р. в У. Н. Домі.

Віримо, ща на цім обіді не забракне ні одного з нас, і ні одної. Всі причинимося своєю присутністю до добрих діл.

Г. Туркевич.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

Концерт в честь Ольги Басараб.

За ініціятивою від. 47 У. Н. С. і від. 23 У. Ч. Х. в Бетлегем відсвятковано 15-ту річницю трагічної смерти Ольги з Левицьких Басараб, котра згинула вночі з 12. на 13. лютого 1924 р. з рук польських катів. Свято почалось панахидою в церкві св. Йосафата. Панахиду за упокій геройки відправив о. Михайло Колтуцький, та виголосив високопатріотичну проповідь. В ній представив геройчний вчинок Ольги Басараб, та взагалі геройство української жінки. По проповіді члениці У. Ч. Х. в одностроях — Софія Підгайна і Ольга Цапко — пішли за збіркою, котра принесла $20. Зложили: від. 78 ОДВУ $5; по $1: М. Юркевич, М. Заблоцька; по 50 ц.: В. Кафарич, В. Загвонкий, Т. Данилюк, М. Лаврик, А. Сисак, І. Божак, І. Малицький; по 25 ц.: Т. Корінь, Галевич, Н. Н. В. Гонтарик, М. Паламар, К. Яна, пані Галевич, М. Віхоть, пані Зарудна, пані Ґреґориш, Й. Ганусич, О. Цапко, С. Підгайна, пані Комонька, Я. Ільків, А. Кубарич, п. Немий, пані Нема, Карів, Н. Любий, Волобаш, М. Навроцька. Дрібними $3.75. Дня 26. лютого від. 47 У. Н. С. обходив 10-річний ювилей свого існування. При тій нагоді відбулось свято Ольги Басараб з концертом. По середині сцени виднів образ Ольги Басараб, навколо прикрашений квітами. Точно в 7.30 вечором розпочато концерт. Присутніх було коло півтора сотки, українців і українок з Бетлегем і Істон.

Голова від. 23 У. Н. С., пані Марія Заблоцька привитала присутніх, пояснила значіння свята й покликала до вступного слова о. Михайла Колтуцького. Бесідник представив в своїй промові страшні муки нашої геройки та небувале переслідування нашого народу. Промова викликала дуже гарне враження. Опісля виступив молодий, але добре підготований хор під проводом пана О. Гринькова і відспівав кілька пісень: „Далека ти, а близька нам"; „Ви жертвою в бою"; „Реве та стогне"; „О краю"; „Молитва за Вітчину". Опісля пані Паламар віддеклямувала вірш „До Ольги Басараб". Опісля покликано нашу референтку, паню Ст. Галичин, яка в своїй бесіді змалювала життя нашої геройки Ольги Басараб і всього українського народу під окупантами. Наступив привіт від ОДВУ від. 78, що його зложив І. Малицький, а відтак знову пані Галичин виступила з рефератом, що відносивсь до організації У. Н. Союзу. Пані Галичин згадала про піонірів, котрі потрапили збудувати таку твердиню, як теперішний наш Батько Союз. Багато тих піонірів уже нема між нами, але їх праця осталась для нас. Отже вони кличуть до нас, щоб ми всі як один підтримували цю твердиню і не дали її пропасти. Один спосіб, як ми можемо втримати те, що наші піоніри збудували, це є, щоб всі українці і їх діти вписалися до Українського Народного Союзу.

На закінчення цього величного свята знову хор виступив і відспівав „Стоїть гора високая", „Бандура", „Український марш". Піянове сольо виконала панна Ольга Гриньків. Відтак вийшла пані М. Заблоцька і подякувала усім присутнім, хорові і панові Гринькову, також сердечно подякувала головній бесідниці, пані Галичин, що прибула на те свято. Хор разом з присутніми на галі закінчив свято співом „„Ще не вмерла Україна".

Гість.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за місяць лютий 1939).

ПРИХІД:

З переносу		$ 109.73
Прихід у лютім		9,224.67
Разом		$9,334.40

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) На визвольну боротьбу	$2,650.00	
2) На Рідну Школу	1,100.00	
3) На „Січ" у Хусті	500.00	
4) На санаторію у Хусті	250.00	
5) Інваліди	250.00	
6) Політичні вязні	150.00	
7) Читальня в Велдіжі	78.00	
8) Видавництва	100.00	
9) Школа ім. Грушевського в Коломиї і освітні цили	57.00	
10) Рідна Школа в Радехові	50.00	
11) Сироти у Львові	15.00	
12) Лічниця у Львові	15.00	
13) Українські часописи	10.00	
14) „Просвіта"	10.00	$5,235.00
б) Світова вистава		35.00
в) Видатки получені з висилкою річей на Карпатську Україну		103.00
г) Брошури і летючки в справі К. У.		87.35
ґ) Телеграма		4.03
д) Видатки молодечого комітету „Обєднання"		5.00
е) Удержання канцелярії і почтові пересилки		25.00
ф) Висилка грошей до краю		26.30
Разом		$5,520.68

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$9,334.40
Загальний розхід	5,520.68
З кінцем лютого лишається в касі „Обєднання"	$3,813.72

УВАГИ: 1) В останній сумі містяться жертви, прислані до Обєднання у другій половині місяця лютого ц. р., які мали бути вислані на Карпатську Україну, на поміч Карпатській Січи. Не вислано, бо одержано з К. У. пересторогу. 2) Суми $500 і $250, одна на „Січ" в Хусті, друга на санаторію в Хусті, вислано через Провід ОУН, на виразне бажання жертводавців. 3) Спростовуємо ошибку, що зайшла в часі друку в попередному звіті Обєднання, поміщеним в „Свободі" з 13 лютого ц. р.: перша сума, нагорі, „з переносу" подана ошибочно $88.27, а має бути $83.27.

Обєднання Укр. Організацій в Америці.

OBYEDNANYE
P. O. Box 122, Church Street Annex, New York City

ДО ВІДОМА ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТОВАРИСТВА ДНІСТЕР, відділу 361 Українського Народного Союзу.

Місячні збори, котрі відбувались кожної другої суботи по першім, **зістали перенесені на пятницю, а саме на кожну другу пятницю по першім місяця.** Цю справу зборів рішили члени на перших квартальних зборах. Для цього було вистарчаюче число присутних членів, вимагане статутом. Відповідний внесок принято одноголосно. На запит заступника предсідника, проти внеску не було ні одного голосу.

Тому кожний член Тов. Дністер повинен знати отцю заяву, дату, день своїх зборів, точність, година, порядок. Членська оплата має бути заплачена впору. Зміна адреси подана до рек. секретаря, а рівнож і до фін. **Наступні збори відбудуться в пятницю, 14. квітня 1939., точно в 8. годині ввечір.** 68,84

ЗА УРЯД: Теодор Ґулька, рек. секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЛІТАКИ-НИЩИЛЬНИКИ

Ще донедавна військові летунські фахівці думали, що основне ядро збройних повітрових сил держави мусить у більшості складатися зо скорих, добре озброєних бомбовозів. Досвіди з воєн, еспанської та китайської, виказали, що бомбовози недоцільні для оборони важніщих цуктів держави на випадок війни і що для цього треба мати добрі літаки-нищильники. Тому і теперішня летунська виставa в Парижі стоїть під знаком літаків-нищильників, коли розглядати її з військового боку. Як так, то варто приглянутись ближче до модерних літаків-нищильників.

Характеристичними для модерних фльот є такі типи літаків-нищильників: Франція: тип „Девуатін", мотор „Гіспано-Суїза" 860 кс., вага літака 2,120 кг., площа крил 18.3 м. кв., розпняття крил 12 м., скорість 480 км. на год. Франція: тип „Моран", мотор „Гіспано-Суїза" 860 кс., вага літака 2,240 кг., площа крил 18 м. кв., розпняття 10.7 м., скорість 500 км. на год. Англія: тип „Гокер", мотор „Ролс-Ройс" 1,050 кс., вага літака 2,720 кг., площа крил 23.9 м. кв., розпняття 12.2 м., скорість 530 км. на год. Англія: тип „Сопермарін", мотор „Ролс-Ройс" 1,050 кс., вага 2,450 кг., розпняття 11.3 м., скорість 570 км. на год. Голяндія: тип „Колговен", мотор „Гіспано-Суїза" 1,100 кс., вага 2,400 кг., площа 17.3 м. кв., розпняття 11 м., скорість 500 км. на год. Голяндія: тип „Фокер", мотор „Гіспано-Суїза" 925 кс., вага 2,030 кг., площа 16 м. кв., розпняття 11 м., скорість 460 км. на год. Німеччина: тип „Б.Ф.В.", мотор „Даймлер-Бенц" 1,500 кс., скорість 570 км. на год. Інші дані бракують. Німеччина: тип „Гайнкель", мотор „Даймлер-Бенц" 860 кс., вага 2,350 кг., площа 17 м. кв., розпняття 9.2 м., скорість 500 км. на год. Італія: тип „Фіят Г 50", мотор „Фіят" 840 кс., вага 2,500 кг., площа 18 м. кв., розпняття 10.7 м., скорість 470 км. на год. Італія: тип „Мачі", мотор „Фіят" 840 кс., вага 2,200 кг., розпняття 10.6 м., скорість 500 км. на год. Америка: тип „Куртіс", мотор „Елісон" 1,000 кс., вага 2,400 кг., площа 21.9 м., розпняття 11.4 м., скорість 570 км. на год. Америка: тип „Северскі", мотор „Прат-Вайтней" 1,000 кс., вага 2,540 кг., площа 20.4 м. кв., розпняття 10.9 м., скорість 470 км. на год. До тої характеристики треба додати, що типи Колговен, Фіят, Мачі та Прат-Вайтней, що мають звіздові мотори з повітряним холодженням, рештаж мають рядові мотори з плинним холодженням. Тип „Фокер" не втягає підчас лету коліс іншіж втягають.

Всі вище наведені типи це літаки-низькокрилі, з одним мотором спереду. Всі дані притримуються певних норм, що вказує на те, що в будові літаків-нищильників запанувала певна стабільність. Лише сила моторів ще ріжна.

Основними властивостям літаків-нищильників, які придають їм таке велике значіння в обороні, є: скорість лету, змога скорого злету вгору, здібність доброго маневрування і міцне озброєння для наступу а напрямі лету.

Скорість літакові надає мотор. Практично підраховано, що збільшення сили мотору на 10% збільшує скорість літака лише на 3.3%. Скорість залежить іще від густоти повітря. У вищих верствах повітря, літак летить скорше, коли має відповідний мотор. При рідшому повітрі мотор працює слабше. Тому в мотори вбудовують тепер спеціяльні апарати для згущування повітря, потрібного для праці мотору. Апарати діють практично до висоти 4,500—5,000 метрів. При них літаки досягають найбільшої скорости, якщо подано для кожного типу вище. Над землею ця скорість є значно менша. Отже щоб збільшити скорість лету, треба підніматись вище вгору, а рівночасно з тим пристосовити мотор для праці на бажаній висоті. Деякі літаки, напр. Сопермарін і Колговен, мають однакові мотори і ріжну скорість. Це знову залежить від аеродинамічної будови корпусу літака. Чим менший опір, тим скорість більша. Колговен має звіздовий мотор і ставить у леті великий опір, тому повільніший. Отже опір повітря, а тимсамим скорість залежить і від форми літака, гладкости його поверхні, його грубости і від крил. Чим стрункіша ціла форма літака і чим гладша його поверхня, тим менший опір повітря при леті. Найвища скорість літака, що її досягнено, виносить 710 км. на годину. Є тенденція до зменшення крил літаків, але це йде лише до певної межі. Щодо спроможности скоро підниматися вгору, то вона залежить від ваги літака і сили мотору. Чим менша вага і чим більша сила мотору, тим скорше літак піднімається на бажану йому висоту. Притому важлива і форма пропелера. Найкращим виказався пропелер рухомий, що його можна регулювати залежно від потреби. Теперішні літаки піднімають ся вгору зо скорістю 12 м. на секунду при сталім пропелері і 16 м. на секунду при рухомім. Найвища висота для всіх наведених типів є приблизно 10,000 метрів. Спроможність маневрування залежить від розпняття крил. Чим більші крила, тим лекше літак рухається по кривій лінії. Є також літаки, що лише з трудом летять по кривій лінії, і то великим промінем. Це для нищильників невигідно, бо вони мусять бути завжди вміти скоро повертатись у повітрі. Нинішні типи нищильників мають розпняття крил між 11 і 12 метрів. Це вказує також на певну стабільність у їх будові. Спроможність маневрування залежить іще від багатьох інших чинників, керування, стабільности і т. п.

Озброєння є ріжне. Найбільше вбудовують зброю стабільно для обстрілу наперед. Отже летун націлюється на ворога цілим літаком. При великій скорості він має ворога перед собою лише дуже короткий час. Тому вбудовують багато зброї, щоб за той короткий час обстріляти ворога якнайбільшою скількістю куль. Є літаки з 8 кулеметами (Англія), з 4 (Голяндія) на 4,000 стрілів на мінуту, 1 моторова гармата (Франція) з 280 стрілами на мінуту і з 2 кулеметами на 2,000 стрілів на мінуту для допомоги гарматці. Пільот мусить бути добрим стрільцем.

Позатим модерний нищильник мусить мати апарати для денного і нічного лету, відбиховий апарат для лету на великій висоті, радіоапарат для висилання і приймання, фотоапарат та багато інших. Вбудова їх у літак забирає і місце й обтяжує літак, тому стараються сконструувати все якнайлекше і якнайдосконалше.

Вище наведені дані промовляють за те, що в близькому часі не треба сподіватися чогось надзвичайного в конструуванні нищильників і що наступила період деякої стабільности. Чи так воно є в дійсности, годі сказати, бо таємниці дослідних лябораторій на виставі в Парижі не показані.

Р. Д.

ПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Питання: Я одержала „другі папери" 1935 року. В той час я вже була замужна, але мій муж приїхав до Злучених Держав нелегально. Побоюючись, що його можуть депортувати, я подалась на громадянство на дівоче назвиско і затаїла факт про моє одруження. Якийсь „добрий приятель" донїс на мене до натуралізаційних властей. Що мені тепер робити?

Відповідь: Оцей випадок вказує як небезпечно і нерозумно подавати фальшиві інформації під присягою. Так як ви набули громадянство обманом, воно без сумніву буде уневажнене. Найкраще буде добровільно віддати посвідку громадянства до уневаження, бо в такім разі можуть простити провину і занехати карні доходження против вас за кривоприсягу. Щодо відноситься до вашого мужа, то він повинен негайно виїхати до поблизького краю, коли не до Европи, і там старатись одержати правильну іміграційну візу на легальний приїзд до Злучених Держав.

Питання: Для кращого зрозуміння питань, звичайно ставлених кандидатам на громадянство, я бажав би мати такі зразкові питання і правильні відповіди в моїй рідній мові. Чи Чужомовне Інформаційне Бюро (ФЛІС) має ті „Питання і відповіди", друковані чужинецькими мовами?

Відповідь: Брошурка, яку видало Чужоземне Інформаційне Бюро під заголовком: „Як стати громадянином Злучених Держав", має у своєму додатку 130 зразкових питань і відповідей, подібних до тих, які звичайно ставлять аплікантам на громадянство підчас допитів. Брошурка видана англійською мовою і продається по 25 центів за примірник.

Питання: Я прибув до Злучених Держав на початку 1918 року як моряк, але ще через три роки працював на кораблі, що плавав при побережжю Америки. Від Великодня, 1921 року, стало перебуваю на американській землі. Чи можу стати американським громадянином?

Відповідь: Горожанином можете стати, але перше всього мусите залегалізуватись. Всі чужородці, котрі прибули нелегально до Злучених Держав перед 3. червня 1921 р. і не мають за собою злих поступків, будучи теж бездоганного характеру, можуть залегалізувати свій побут через одержання реєстраційної посвідки. Для тої цілі треба вжити формуляр число 659, котрий по виповненню вислати до Іміграційного і Натуралізаційного Бюра враз з почтовим переказом на суму $10 і двома фотографічними знимками апліканта.

Питання: Я щойно повернув з Канади, де я одержав без-квотну іміграційну візу. Перебуваю тут ще від 1929 року. Моя жінка є американського роду. Після кількох років можу подаватись на одержання американського громадянства?

Відповідь: Ваш побут у Злучених Державах залегалізовано в той час, коли ви легально сюди приїхали з Канади. Як муж американської громадянки, можете внести петицію на горожанство після свого трьох-літнього легального побуту, цебто три роки після вашого повороту з поїздки в Канаду в цілі одержання візи.

Питання: Прошу пояснити мені що це таке поліцейська посвідка і як її можна дістати?

Відповідь: Поліцейська посвідка це свідоцтво доброго поведення, виказуюча, що її власник не має за собою кримінальних поступків. Поліційні власти звичайно беруть відтиски пальців апліканта і порівнують їх зі своїми рекордами. Коли не знайдуть записків про арешт або засуд, тоді видають аплікантові відповідну посвідку.

Питання: Перебуваю тут нелегально. 1932 року я одружився з жінкою, котра недавно тому вибрала для себе перші громадянські папери. Маємо разом двоє дітей. Чи буде можливо для мене виїхати до Канади в цілі одержання іміграційної візи?

Відповідь: Не можливо. Також звана перед екзамінаційна процедура доступна головно для мужів або жінок американських громадян, котрі є управлені до без-квотної візи. Так як ваша жінка є тільки деклярантkою, ви належите до другої кляси першенства в квоті. Коли маєте достаточно фондів і якщо іміграційна квота з краю вашого уродження не переповнена, можете виїхати до Куби і там внести аплікацію на візу. Ваша жінка повинна подати формуляр число 575 на доказ, що вона приїхала сюди легально на сталий побут. Всі потрібні інформації про ті справи можна дістати зблелена, котрого за надісланням десять центів можна одержати від видавців: Foreign Language Information Service, 222 Fourth Ave., New York City.

ФЛІС.

ДИППЛОМАТИ БЕЗ ДЕРЖАВИ.

Владімір Гурбан, чеськословацький посол, і Фернандо де льос Ріос, що заступає льояліститчну Еспанію.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІКСОН СИТІ, ПА. Бр. св. Василія Вел., від. 405., буде мати дуже важний мітінг в неділю, 26. марта. Всі члени мають прибути, бо є дуже важні справи до полагодження. Мітінг почнеться сейчас по Службі Божій, в парохіяльній школі при Рівер Стр. в Олифанті, Па. — Стефан Чеканський, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Збори Тов. ім. Івана Франка, від. 299., відбудуться точно в 1:30 Р. М. сполудня. Обовязок членів явитись усім начас, як і постаратися за нових членів. Ануxто буде перший, що приведе нового члена?! — А. Коваль, предс.; І. Сидорович, секр.; І. Самуляк, кас.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(66)

По обличчях тоботанців видно було, що вони не дуже раді з гостини приятелів Тетана. Та вкінці вони таки згодились впустити їх на беріг. Коли ціле товариство знайшлось на березі тоботанські вояки окружили їх. Один із вояків підійшов до Тетана і промовив: „Ти, Тетане, знаєш, що всі чужинці є нашими ворогами і як такі мусять згинути. Та ми побачимо, що скаже король".

Вояки привели всіх перед короля Герата. Король виглядав дуже грізно. Вислухавши цілої історії Тетана він промовив: „Тому, що чужинці врятували тобі життя, я буду поблажливий з ними. Я дам їм волю під услівям, що один із них в нашім цирку поборе сильного атаря; інший вбе дикого льва, а ще інший принесе „матір всіх жемчугів Атару".

На думку короля і його товариства це була „велика ласка". По тих словах король велів їх відпровадити до тюрми і всіх закувати в кайдани. Та по якімсь часі прийшов один сторож і сказав: „Тепер черга на боротьбу з атарцем. Котрий з вас піде? „Я", закричав Огабі. „Ні, я", закликав Грегорі. „Я старий, непотрібний, я попробую щастя".

Тарзан піднявся і приказуючим тоном сказав: „Ні ти Огабі, ні ви Грегорі. Я піду поборотись з атарцем і я вірю, що я переможу". „Коли так, то ходи ти", завважив сторож і додав: „Співчуваю з тобою. Ти мабуть не знаєш, хто цей атарець. Це великий силач, відомий з того, що вбиває людей". Тарзан не відповів нічого, тільки сціпив уста.